וכי תימא אגן מדאורייתא מפקינן לה . אי פסי לומר היה ר' מאיר דבר תורה מיבעי ליה . למימר דהוה ליה לרב נחמן דאמורא הוא לפרושא למילתא דלא תיפוק חורבא מינה ולמיתני הכי לומר היה ר' מאיר דבר תורה אפילו מלתא בחשפה וכו' : **יש ה"ג וכי לא כעי רבי אלעזר אתימה סיכא דליכא עדים כלל** . כלומר כי לא חתימי סהדי עליה כלל שפיר טפי מהשתא דחתימי עליה ושלא לשמה דהוה ליה מזוייף מתוכו : **במזוייף מתוכו** . שחתם עליו קרוב או פסול **לו שלא לשמה** : **ומעיקרא אמאי לא מוקמינן לה כרבי יהודה** . דטרפינן ומהדרינן וכי תימא כמה ליפלי לאוקמיה כר' מאיר או כר' אלעזר : **הילכתא כרבי אלעזר בגיטין** . בהא מילתא דבלא עדים חתומים כשר והכי מוקמינן בפרק בתרא (לקמן דף פו:) : **ואמר אבי עיירות הללו** . שהוא פי' סמוכות לארץ ישראל הרך ריקא וחגר דרבן גמליאל, והרך דרבי אליעזר הוי סמוכות טפי שאף מובלעות הן בתחומה אלא שאינן מארץ ישראל דת"ק סבר הכי לא לריכי משום דסמוכות ואתא רבן גמליאל לאוסופי סמוכות ומודי במובלעות רבי אליעזר הוסיף את המובלעות והיכי דמי מובלעות כגון עיירות שמה הכתוב במזרחה של ארץ ישראל להיות לגבול דכתיב (במדבר לד) והתאויתם לכם לגבול קדמה מחלר עינן וגו' ומוגה על הגבול עיירות רבות ומהן ולהלן חולה לארץ ישראל ויש מהם שבולטות מחברותיהן לצד המזרח ארבע ואמש פרסאות ומסילה ההולכת מזו לזו הוא הגבול ועיירות העומדות חוץ למסילה לפנים מבליעת העיר הכולטת קרי לה מובלעת בתוך התחום ואפילו הכי אינה מארץ ישראל : **הוא אמרת** . שבין כפר לודים לגוד : **וזוי** . רחוק כמדי כדי לפומבדיתא : **מאי לאו בהא קמיפלגי כו'** . ודרבה ורבא תנאי היא : **לא שביחי** . דיש חירוס ביניהם : **מארץ לטעמיה** . מהרץ לכולהו תנאי כוותיה : **ואתא רבי אליעזר למימר דמובלעות נמי לא** . כלומר אף על גב דגמירי לא נפקי מכלל מדינת הים : **שלא תחלוק במדינת הים** . מאחר שגזרו במדינת הים לא נתנו חלוק בדבר : והני

וחתמו ונתנו לה כשר . לכתחילה נמי כשר לחתום וליתן דבפרק כל הגט (לקמן דף פו:) ובהכותב (כתובות דף פה:) מוכיח מדרב נחמן דהכא דלמיתי כשיקרא לא חיישינן ועוד תנן בפרק כל הגט (לקמן דף פו.) הכותב מופסי גיטין לריך שיהא מקום החתום והתשה וקאמר בגמ' משום קטנה ור' מאיר היא לו משום תקנת עגונות משמע במלתא בחשפה דלא שייכי הני טעמי שרי אפילו לכתחילה ומאן דמפרש נמי התם משום תקנת סופר ורבי אלעזר היא משמע דלר"מ אין לריך להניח כלום ושרי לכתוב הכל והא דלא קאמר הכא חתמו ונתנו לה אומר ר"ת משום דהוה משמע דלא סגי דלא עביד הכי וא"ת ומאי שנא דבעי לר"מ לכתחילה כתיבה בחלוט למאן דמוקי מתניתין דמחובר כר' מאיר ושלא לשמה שרי אפילו לכתחילה ואומר ר"ת דלגבי לשמה לא חיישינן אי מייתי גט לעדים שאינו כתוב לשמה שיחתמו גם הם שלא לשמה דכיון דידעי דלריך לשמה לא אתו למיטעי אבל במחובר אי כתב לה במחובר זימנין דמיפתלי ואין מזכרין לתלוש ואחתמו : **מודה** רבי אלעזר במזוייף מתוכו . תימה לר"י מה ענין שלא לשמה למזוייף מתוכו שחתומים בו קרובין או פסולים דהתם בדין מיפסול משום דלמא אתי למיסמך עילוייהו להשיאה או להוציא ממון על פיהם אע"פ שהדבר אמת אין לעשות אלא בעדות כשר כדאמר בפ' ארבעה אחין (יבמות דף נא:) מינמיה גבי עדים זימנין דחזו בכתבא ומסהדי ולתמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם אבל הכא שהעדים כשרים אלא שחתמו שלא לשמה מה תקנה יש בכך אם נסמוך עליהן וליכא למימר דאי שריגן בחתמו שלא לשמה יבא להכשיר זימנין דיחתמו תחלה ויכתבו גט על גבי חתימתן והתם ליכא עדות כלל דאם כן מעשה זה גם בשאר שטרות היה לנו להלריך חתימה לשמה ויש לומר דמ"מ איכא למיגזר חתימה אטו כתיבה דאם אין עושין חתימה לשמה גזרינן פן לא יכתבו גם הכתיבה לשמה : **הא** מני ר' יהודה היא . אע"ג דבריש פ"ב (לקמן דף פו.) תנא קמא דר' יהודה מלריך בפני נכתב ובפני נחתם אלא המביא ממדינת הים והמוליך מכלל דתנא קמא סבר מוליך לא צריך מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר לפי שאין בקיאין לשמה והני

ורבי אליעזר . לא מתנגן לה כשר, וב"ת אגן מדאורייתא אומר היה ר"מ דבר תורה מיבעי ליה! **אלא** לעולם רבי אלעזר היא וכי לא בעי רבי אלעזר חתימה דליכא עדים כלל, **היכא** דאיכא עדים בעי דאמר רבי אבא "מודה רבי אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול **רב אשי** אמר הא מני ר' יהודה היא דתנן ר' יהודה פוסל עד שתהא כתיבתו וחתימתו בתלוש, ומעיקרא מאי טעמא לא מוקמינן לה כר' יהודה? מהדרינן אר"מ דסתם מתני' ר"מ, מהדרינן אר' אלעזר דקי"ל הילכתא בוותיה בגיטין **תנן** רבן גמליאל אומר אף המביא מן הרקם ומן הגדר רבי אליעזר אומר אפילו מכפר לודים ללוד ואמר אביי בעיירות הסמוכות לארץ ישראל ומובלעות בתחום א"י עסקינן ואמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי ההוא אתרא והוי כמבי כובי לפומבדיתא, מכלל דת"ק סבר הני לא צריך, מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר לפי שאין בקיאין לשמה והני גמירי ומר סבר לפי שאין עדים מצויין לקיימו והני נמי לא שביחי? לא, רבה מתרץ לטעמיה ורבא מתרץ לטעמיה רבה מתרץ לטעמיה דכולי עלמא לפי שאין בקיאין לשמה והכא בהא קמיפלגי ת"ק סבר הני כיון דסמוכות מיגמר גמירי ואתא רבן גמליאל למימר מובלעות גמירי סמוכות לא גמירי ואתא רבי אליעזר למימר מובלעות נמי לא שלא תחלוק במדינת הים רבא מתרץ לטעמיה דכולי עלמא לפי שאין עדים מצויין לקיימו ותנא קמא סבר הני כיון דסמוכות מישתח שביחי ואתא רבן גמליאל למימר מובלעות שביחי סמוכות לא שביחי ואתא רבי אליעזר למימר מובלעות נמי לא שלא תחלוק במדינת הים **תנן** והחכמים אומרים אינו צריך שיאמר "בפני נכתב, ובפני נחתם" אלא המביא ממדינת הים והמוליך מכלל דתנא קמא סבר מוליך לא צריך מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר לפי שאין בקיאין לשמה והני

ת **ג** **ד**

ת **ה**

ו **ז**

ח

ט **י**

יא **יב**

יג

יד

טו **טז**

יז

יח

יט

כ

כא

כב

כג

כד

כה

כו

כז

כח

כט

ל

לא

לב

לג

לד

לה

לו

לז

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

מה

מו

מז

מח

מט

נ

נא

נב

נג

נד

נה

נו

נז

נח

נט

ס

סא

סב

סג

סד

סה

סו

סז

סח

סט

ע

עא

עב

עג

עד

עה

עו

עז

עח

עט

פ

פא

פב

פג

פד

פה

פו

פז

פח

פט

צ

צא

צב

צג

צד

צה

צו

צז

צח

צט

ק

קא

קב

קג

קד

קה

קו

קז

קח

קט

ר

רא

רב

רג

רד

רה

רו

רז

רח

רט

ש

שא

שב

שג

שד

שה

שו

שז

שח

שט

ת

תא

תב

תג

תד

תה

תו

תז

תח

תט

דקיימא לן הלכה כר"ש בגיטין . משום דמיירי הכא בגיטין נקט גיטין אבל הלכה כמותו אף בשאר שטרות אע"ג דכל אמוראי דלקמן (דף פו:) סברי כר' אלעזר דוקא בגיטין קיימא לן כשמואל בדיני דפליג לקמן (שם) אדרב וקאמר אף בשאר שטרות ושוד בפ' זה בורר (סנהדרין דף כח:) גבי מתניתא דהוו חתימי עלה תרי גיסי קאמר רב יוסף זל אקנייה בעדי מסירה כר' אלעזר ופריך ליה אביי והאמר ר' אבא מודה ר' אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול משמע דרב יוסף ואביי דהוו בתראי סברי כר' אלעזר ובפירקין נמי אמר ר' אבא הא שטרא פרסאה דמסריה ליהליה באפי סהדי ישראל מגבינן ביה מגבי תרי ולפיכך לריך ליזהר שיהו עדי מסירה בשעת נתינת הגט דאיכא דאי ליכא שם עדי מסירה אינה מגורשת אע"ג דאיכא עדי חתימה ולא מהני עדי חתימה אלא שאם יתותו עדי מסירה או ילכו להם למדינת הים שתיגשא ע"י עדי חתימה דמסתמא בהכשר נעשה בדאמרינן בהשולח (לקמן דף לו:) לא לריכא אלא לר' אלעזר דאמר עדי מסירה כדתי תקינו רבנן עדי חתימה דזימנין דמייתי סהדי אי נמי דאזלי למדינת הים וכן משמע בפ' בתרא (לקמן דף פו:) גבי שנים שנשלחו שני גיטין ושמותיהן שוין [ושתעברו] מתן שתיהן לזו ושתיהן לזו וקאמר בגמ' דלא כר' אלעזר משום דלא ידעי עדי מסירה בהי מייניהו מיגרשת אבל לר"מ ניחא ולריך לומר דבמשולשין איירי דבעי לר"מ שיהא מוכח מתוכו כדאמרינן ברים כל הגט (לקמן דף כד:) גבי כתב לגרש את הגדולה ואי לר' אלעזר סגי בעדי חתימה אמאי לא אחיא כר' אלעזר דל עדי מסירה מהכא בעדי חתימה סגי אלא משמע דלעולם בעי ר' אלעזר עדי מסירה ועוד דרגיל ר"ת לומר דאתיא לר"מ בעי עדים בשעת נתינת הגט דאין דבר שבערוה פחות משנים וכן שטר מכר שהוא לקנין קרקע או שטר מכר שהוא לקנין קרקע ואינו לריכה אם יזדע שלא נתנו בפני עדים מיהו יש לחלק דלענין ממון דמהניא הודאת בעל דין כמאה עדים סגי בעדי חתימה במקום הודאת בעל דין אבל בקידושין וגרושין לא מהניא הודאת בעל דין משום דמחייב לאחרים דבקידושין אסר לה לקרובים ובגרושין אסר לה לכהן : **ומר** סבר לפי שאין עדים מצויין לקיימו והני נמי לא שביחי . ומשמע דרבי אליעזר לא משום דקסבר דמובלעות נמי לא שביחי אלא שלא תחלוק במדינת הים *כדמשמע בסמוך :

בחלוט אי אפשר לחתימתו שתהא במחובר וי"ל דמשכחת לה שכתבו על אילן תלוש ואח"כ נטעו והשרים וחתמו : **דקיימא** לן הלכה כר"ש בגיטין . משום דמיירי הכא בגיטין נקט גיטין אבל הלכה כמותו אף בשאר שטרות אע"ג דכל אמוראי דלקמן (דף פו:) סברי כר' אלעזר דוקא בגיטין קיימא לן כשמואל בדיני דפליג לקמן (שם) אדרב וקאמר אף בשאר שטרות ושוד בפ' זה בורר (סנהדרין דף כח:) גבי מתניתא דהוו חתימי עלה תרי גיסי קאמר רב יוסף זל אקנייה בעדי מסירה כר' אלעזר ופריך ליה אביי והאמר ר' אבא מודה ר' אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול דרב יוסף ואביי דהוו בתראי סברי כר' אלעזר ובפירקין נמי אמר ר' אבא הא שטרא פרסאה דמסריה ליהליה באפי סהדי ישראל מגבינן ביה מגבי תרי ולפיכך לריך ליזהר שיהו עדי מסירה בשעת נתינת הגט דאיכא דאי ליכא שם עדי מסירה אינה מגורשת אע"ג דאיכא עדי חתימה ולא מהני עדי חתימה אלא שאם יתותו עדי מסירה או ילכו להם למדינת הים שתיגשא ע"י עדי חתימה דמסתמא בהכשר נעשה בדאמרינן בהשולח (לקמן דף לו:) לא לריכא אלא לר' אלעזר דאמר עדי מסירה כדתי תקינו רבנן עדי חתימה דזימנין דמייתי סהדי אי נמי דאזלי למדינת הים וכן משמע בפ' בתרא (לקמן דף פו:) גבי שנים שנשלחו שני גיטין ושמותיהן שוין [ושתעברו] מתן שתיהן לזו ושתיהן לזו וקאמר בגמ' דלא כר' אלעזר משום דלא ידעי עדי מסירה בהי מייניהו מיגרשת אבל לר"מ ניחא ולריך לומר דבמשולשין איירי דבעי לר"מ שיהא מוכח מתוכו כדאמרינן ברים כל הגט (לקמן דף כד:) גבי כתב לגרש את הגדולה ואי לר' אלעזר סגי בעדי חתימה אמאי לא אחיא כר' אלעזר דל עדי מסירה מהכא בעדי חתימה סגי אלא משמע דלעולם בעי ר' אלעזר עדי מסירה ועוד דרגיל ר"ת לומר דאתיא לר"מ בעי עדים בשעת נתינת הגט דאין דבר שבערוה פחות משנים וכן שטר מכר שהוא לקנין קרקע או שטר מכר שהוא לקנין קרקע ואינו לריכה אם יזדע שלא נתנו בפני עדים מיהו יש לחלק דלענין ממון דמהניא הודאת בעל דין כמאה עדים סגי בעדי חתימה במקום הודאת בעל דין אבל בקידושין וגרושין לא מהניא הודאת בעל דין משום דמחייב לאחרים דבקידושין אסר לה לקרובים ובגרושין אסר לה לכהן : **ומר** סבר לפי שאין עדים מצויין לקיימו והני נמי לא שביחי . ומשמע דרבי אליעזר לא משום דקסבר דמובלעות נמי לא שביחי אלא שלא תחלוק במדינת הים *כדמשמע בסמוך :

[לקמן יח. ושם איתא רבא]

[לקמן כח:]

[עירובין לז: סנהדרין פו.]

[לקמן פו:]

גליון השו"ס

הום' ד"ה דקי"ל וכו' מיהו יש לתלק . עי' לקמן דף י ע"ב תד"ה הספא בעלמא . וע' בהרא"ש כ"ב פרק גט פשוט סימן ז :

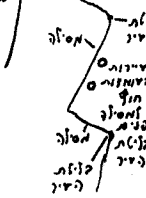

תוספות רי"ד

ר"ג אומר אף המביא מרקם ומן הגדר רבי אליעזר אומר אפילו מכפר לודים ללוד: אמר אביי בעיירות הסמוכות לא"י ומובלעין בתחום א"י עסקינן . פי' רקם וחגר הם עיירות הסמוכות לא"י אלא שעומדים (חוץ) [חוץ] לגבול א"י וכפר לודים גם הוא מרוצה לארץ וסמוך לא"י אלא שהוא מובלע בתוך התחום שהגבול מתעקם ונכנס לתוך א"י ובאותה העקמומית יושב כפר לודים ולוד הוא יושב תוך הגבול בא"י ובהא פליגי דת"ק סבר דוקא ממדינת הים צריך שיאמר אבל הני כיון דסמוכין ומובלעין אינו צ"ל דשכיחי בהי שייריתא ואתא ר"ג למימר סמוכין נמי בגון רקם וחגר לא שכיחי בהו שייריתא אבל מובלעין כגון מכפר לודים ללוד שכיחי בהו שייריתא . ור"א אומר אע"ג דשכיחי שייריתא צריך שיאמר שלא תחלוק במדינת הים פי' אחרי שגזרו במדינת הים לא נתנו חילוק בדברהוחכ"א אינו צריך שיאמר וכו' . פי' אינו צריך לומר המביא מן הסמוכין ומן המובלעין דשכיחי שייריתא אלא המביא גם ממדינת הים לא"י והמוליך מא"י למדינת הים . ואתא לפרושי מימא דת"ק (כגון) [דאמר] המביא גם ממדינת הים דה"ה המוליך מארץ ישראל למדינת הים דשעמא הוא מפני שאין עדים מצויין לקיימו ולא שנא מוליך ממביא והמביא ממדינה למדינה במדינת הים צריך שיאמר דלא שכיחי שייריתא :

מהגה

ה' נסיונות (חוץ) [חוץ] לגבול א"י ובפר לודים גם הוא מרוצה לארץ וסמוך לא"י אלא שהוא מובלע בתוך התחום שהגבול מתעקם ונכנס לתוך א"י ובאותה העקמומית יושב כפר לודים ולוד הוא יושב תוך הגבול בא"י ובהא פליגי דת"ק סבר דוקא ממדינת הים צריך שיאמר אבל הני כיון דסמוכין ומובלעין אינו צ"ל דשכיחי בהי שייריתא ואתא ר"ג למימר סמוכין נמי בגון רקם וחגר לא שכיחי בהו שייריתא אבל מובלעין כגון מכפר לודים ללוד שכיחי בהו שייריתא . ור"א אומר אע"ג דשכיחי שייריתא צריך שיאמר שלא תחלוק במדינת הים פי' אחרי שגזרו במדינת הים לא נתנו חילוק בדברהוחכ"א אינו צריך שיאמר וכו' . פי' אינו צריך לומר המביא מן הסמוכין ומן המובלעין דשכיחי שייריתא אלא המביא גם ממדינת הים לא"י והמוליך מא"י למדינת הים . ואתא לפרושי מימא דת"ק (כגון) [דאמר] המביא גם ממדינת הים דה"ה המוליך מארץ ישראל למדינת הים דשעמא הוא מפני שאין עדים מצויין לקיימו ולא שנא מוליך ממביא והמביא ממדינה למדינה במדינת הים צריך שיאמר דלא שכיחי שייריתא :

[לקמן יח. ושם איתא רבא]

[לקמן כד:]

[לקמן פו:]

[לקמן כד:]

[לקמן פו:]

[לקמן כד:]

[לקמן פו: